

یک بام و دو هوا

کمبودی در زندگی روزمره بوده یا سبک زندگی خاص، او را از زندگی عامیانه خارج کرده است. اما شاید یکی از دلایل نگاه غیرمنطقی به زنان این باشد که اکثریت قریب به اتفاق نویسندگان سریال‌های تلویزیونی را آقایان تشکیل می‌دهند. از همین رو نگاه‌های مردانه در این زمینه غلبه داشته است. لذا نتوانسته‌اند تعریف و حتی شرایط منطقی و کاملی از زندگی یک زن کامل در جامعه ایرانی را ارائه کنند و معمولاً تلاش کرده‌اند از زندگی طبیعی فاصله بگیرند.

از سوی دیگر، سفارش‌دهندگان مجموعه سریال‌هایی که در تلویزیون حضور دارند یا شورای فیلم‌نامه این‌گونه سریال‌ها را نیز آقایان تشکیل می‌دهند، آن‌هم از جنس آقایانی که با نگاهی یک‌سویه و تک‌بعدی به شخصیت زن و فارغ از در نظر گرفتن توانمندی‌ها و حتی آزادی‌های مشروع یک زن، با عینکی رادیکال به حضور زنان نگاه می‌کنند.

نمایش حضور یک زن ایرانی در اجتماع با حفظ حرمت و شخصیت و البته با بهره‌گیری از قالب‌های مختلف و ژانرهای گوناگون، کار چندان دشواری نیست به شرط آنکه تصمیم‌گیران و افرادی که در رأس مجموعه بزرگی مانند صداوسیما نشسته‌اند، نخست بخواهند این اتفاق بیفتد. پس از آن نیز با برداشتن تعصب‌های بیجا و در عوض تأکید بر بهره‌گیری از خصوصیات واقعی از شخصیت زن، آن را به منصفه ظهور برسانند. اتفاقاً بهره‌گیری از آیات قرآن و روایات و نگاه درست به سخن معصوم در ارتباط با زن، کمک می‌کند فهمی درست از شخصیت زن شکل بگیرد و به جای تعصب‌های بیجا، واقعیت مبتنی بر حفظ حرمت و شخصیت او به بازنمایی هرچه بهتر شخصیت زنانه از دریچه رسانه کمک کند.

هوشنگ صمدی، تکاور بازنشسته نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی، را نیز درآورد. از سوی دیگر، به همان اندازه که این نگاه‌های اغراق‌آمیز می‌تواند باعث طرد و دفع مخاطب باشد، نگاه‌های حداقلی و مینیمال نیز می‌تواند به این موضوع دامن بزند. از آن جمله می‌توان به سریال «او یک فرشته بود» اشاره کرد که شاید به دلیل فقر محتوایی موجود در باکس پخش سریال‌های ماه مبارک رمضان، امسال بار دیگر پای خود را به این عرصه باز کرد. زن در قالب یک فرشته می‌تواند در مسیر سیاهی قرار گیرد.

شاید این نکته مطرح شود که همان‌گونه که تعریفی نادرست برای نقش آفرینی زن می‌تواند آسیب‌زا و مشکل‌آفرین باشد، این موضوع درباره نقش آفرینی مرد نیز می‌تواند صادق باشد. اما این مسئله قابل توجه است که اولاً نسبت بین سریال‌های تلویزیونی که یک زن نقش محوری در آن دارد، در مقایسه با سریال‌هایی با نقش آفرینی نقش اول مردان، بسیار ناچیز است. از سوی دیگر، کمتر مجموعه تلویزیونی را می‌توان یافت که قهرمان و نقش اول آن مربوط به یک زن باشد و آن زن بتواند در قالب زندگی عادی و روزمره خود به نقش آفرینی بپردازد. گویا یک زن نمی‌تواند در مسیر یک زندگی عادی مورد توجه یک نویسنده قرار بگیرد و آن زمان هم که زن در نقش اول این سریال قرار گرفته، یا دچار

بازنمایی صحیح و بجا از شخصیت زن در رسانه ملی از بزنگاه‌ها و نقاط آسیب‌پذیر بوده است.

نتیجه آن نیز غالباً این بوده که رسانه ملی نقشی ناموفق در این میان داشته است. شاید دلیل این موضوع را بتوان در نگاه‌های افراطی و تفریطی به شخصیت زن دانست که بر این اساس، رسانه را همواره بر سر دوراهی قرار داده است. نتیجه عبور از هریک از مسیرهای این دوراهی هم موجب آن شده که یا نگاهی چنان اغراق‌آمیز و کاریکاتوری به شخصیت زن وجود داشته که نتوانسته آن را به یک قالب طبیعی و باورپذیر تبدیل کند یا این‌گاه چنان مینیمال و تفریطی بوده که آن را از حداقل قالب انسانیت نیز خارج کرده است.

شاید یکی از بارزترین نمونه‌های اغراق‌آمیز بازنمایی شخصیت زن و حضور او به عنوان نقش اول یک مجموعه تلویزیونی را بتوان به سریال «کیمیا» نسبت داد، سریالی که به دلیل همین اغراق‌های بی‌مورد، حتی نتوانست با اقبال عمومی بانوان نیز روبه‌رو شود و اغراق‌های بیش‌ازاندازه در آن به موضوعی مبدل شد که صدای افرادی مثل ناخدا

سریال احضار

سریال او یک فرشته بود

شهربانو

۲۳ شهریور
۵ اردیبهشت ۱۴۰۱
۲۳ رمضان ۱۴۴۳ شماره ۳۶۵۰

(۸)

ضمیمه روزنامه شهرآرا
صاحب‌امتیاز:
شهرداری مشهد
مدیرعامل:
سیدمیثم موسوی مهر
سردبیر:
ارژنگ حاتمی
مسئول ضمیمه:
حمیده وحیدی
صفحه‌آرایی و گرافیک:
ملک جمعی

شهرزاد

دکتر سمانه پورمحمد
پژوهشگر ارتباطات و رسانه

نگاهی کوتاه به کتاب «مناسک مذهبی زنانه در آینه تاریخ»

فرهنگ اسلامی به روایت تاریخ

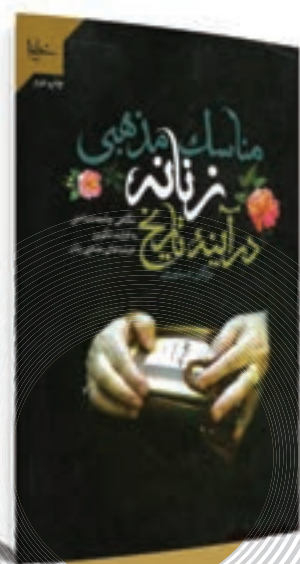
نوشته مژگان دستوری از مجموعه «مطالعات آیین‌های سوگواری مذهبی» است که نگاهی جامعه‌شناختی به فرایند تکوین هیئت‌های مذهبی زنان دارد. این اثر از پنج بخش تشکیل شده است: ۱- کلیات ۲- فرایند تاریخی مناسک عزاداری زنان و ویژگی‌های اجتماعی فرهنگی زنان ۳- تعریف مفاهیم و مبانی نظری ۴- هیئت‌های مذهبی زنانه ۵- جمع‌بندی و نتیجه‌گیری.

کتاب «مناسک مذهبی زنانه در آینه تاریخ» بازتاب عناصر دینی در کنش‌های اجتماعی و فرهنگی زنان را در سه دوره تاریخی نشان می‌دهد. شناخت ارتباط دینی زنان در طول تاریخ برای

جامعه امروز ضرورت دارد زیرا نشان‌دهنده موقعیت اجتماعی آن‌هاست بر اساس تفاسیر دین، تصمیماتی که بر اساس نگاه دینی می‌گرفته‌اند و سیاست‌گذاری‌هایی که در این زمینه برای زنان و چگونگی ارتباط آن‌ها با دین صورت می‌گرفته است. در این کتاب که برگرفته از منابعی همچون «زنان در نخستین سده‌های اسلامی»، «نقد گفتمان دینی»، «سفرنامه البویه» و «نخل گردانی» نگارش شده است، هدف نگارنده این است که فرایند تاریخی آیین عزاداری را به مثابه یک واقعیت اجتماعی در جامعه شیعه ایرانی و همین‌طور در جامعه فعلی بررسی کند.

هم‌چنین، فهم الگوهای تجربی آن در تاریخ چند قرن از فرهنگ اسلامی شیعی ایران و رابطه آن با بستر فرهنگی اجتماعی، مقصد اصلی این نوشتار است. در این راستا، قسمت اعظم این کتاب در بخش سوم و چهارم، پدیده اجتماعی را در مقاطع مختلف تاریخی و به تبع تغییرات فرهنگی و اجتماعی و سیاسی جامعه بررسی می‌کند.

کتاب «مناسک مذهبی زنانه در آینه تاریخ نگاهی جامعه‌شناختی به فرایند تکوین هیئت‌های مذهبی زنان» را مژگان دستوری دارد انتشارات خیمه در ۲۴۶ صفحه منتشر کرده است.

مناسک مذهبی زنانه در آینه تاریخ
نویسنده: مژگان دستوری